

INBURGERING EN DUALE TRAJECTEN

Duale trajecten zijn alle vormen van trajecten, waarin twee trajectonderdelen tegelijkertijd worden aangeboden. Het fenomeen "duale trajecten" is het afgelopen jaar enorm in opkomst, met name op het terrein van de inburgering van nieuwkomers. In een duaal traject worden in dit geval twee onderdelen van het traject, dat de inburgeraar moet toeleiden naar de arbeidsmarkt, in samenhang aangeboden. Het kan dan gaan om:

1. de combinatie van een traject Nederlands als Tweede Taal (NT2), dat de inburgeraar volgt in het kader van het inburgeringsprogramma, en een beroepsopleiding. Deze trajecten worden uitgevoerd binnen een Regionaal Opleidingencentrum (ROC). (Deze vorm wordt soms uitgebreid met een stage of leerarbeidsplaats bij een bedrijf tijdens het duale traject);
2. de combinatie van een NT2-traject (in het kader van het inburgeringsprogramma) en werk. Het NT2-onderdeel van het traject

wordt uitgevoerd door een ROC en kan ook eventueel in een bedrijf uitgevoerd worden. (Deze vorm wordt soms uitgebreid met een korte beroepsopleiding of functietraining tijdens het duale traject).

In het eerste geval ligt de nadruk op het opleiden van inburgeraars en speelt werk een kleinere rol dan in het tweede geval, waarin de kandidaat een baan heeft en tegelijkertijd zijn Nederlandse lessen volgt.

De inburgeraar volgt beide trajectonderdelen tegelijkertijd. Als het NT2-traject en de beroepsopleiding volledig in elkaar zijn geschoven is er zelfs sprake van een geïntegreerd duaal traject.

Eerdere experimenten, waarbij het taalleren werd gecombineerd met werken of met een vakopleiding, wezen uit dat trajecten aanzienlijk verkort konden worden en de kandidaten over het algemeen sneller het beoogde niveau Nederlands behaalden.

Waarom is dit zo belangrijk?

Over het algemeen worden de onderdelen van een traject, dat de inburgeraar moet toeleiden naar de arbeidsmarkt, gestapeld: eerst wordt er Nederlands geleerd (onderdeel van het inburgeringsprogramma), dan volgt een beroepsopleiding of een ander traject naar de arbeidsmarkt en daarna volgt de plaatsing op een vacature. Deze trajecten duren vaak lang (het inburgeringsprogramma voor nieuwkomers duurt gemiddeld al anderhalf jaar). Gezien het feit dat een groot deel van de inburgeraars al wat ouder is en in het land van herkomst reeds een opleiding gevolgd heeft of heeft gewerkt, is het niet verwonderlijk dat lange trajecten leiden tot demotivatie en uiteindelijk tot uitval uit het inburgeringsprogramma. Vaak niet in de laatste plaats omdat de inburgeraar in deze tijden van economische voorspoed gemakkelijk aan het werk kan gaan. Voor velen geeft de wens om in het eigen levensonderhoud te voorzien de doorslag de aangeboden baan te accepteren en het inburgeringsprogramma voortijdig af te breken. Hierdoor komen zij over het algemeen onvoldoende gekwalificeerd

op de arbeidsmarkt terecht. Deze onvoldoende kwalificatie vergroot de kans om de verkregen baan weer te verliezen bij slechter economisch tij. Ook is de kans op doorstroom binnen het bedrijf klein, als men het Nederlands slechts in beperkte mate beheerst.

Door middel van duale trajecten, waarin het taalleren wordt gecombineerd met een beroepsopleiding of met werk, kan de uitval uit inburgeringsprogramma's verminderd worden. De inburgeraar kan, indien hij dit wenst, toch aan het werk gaan, maar maakt daarnaast zijn inburgeringsprogramma af.

De Taskforce Inburgering¹ (TI) heeft, in opdracht van het kabinet, in dit kader met een aantal pilot-projecten begeleid om het traject inburgering-werk beter te stroomlijnen. De drie pilots hebben een verschillend karakter:

Ten eerste voert de Taskforce een pilotproject² uit met ongeveer 20 ROC's duale leertrajecten NT2/beroepsopleiding worden ontwikkeld. Tot nu toe zijn de unit NT2 en de unit

① De Taskforce Inburgering is in juni 2000 door het kabinet ingesteld en zal zijn werkzaamheden verrichten tot 2003. De TI heeft drie opdrachten: 1. het wegwerken van de wachtlijsten NT2 van 1 juni 2000 (oudkomers) 2. het verbeteren van de uitvoering, samenwerking en regie 3. het verbeteren van de informatievoorziening

② Deze pilot wordt uitgevoerd door het Instituut voor Taalonderzoek en Taalonderwijs aan Anderstaligen (ITTA), een onderdeel van de Universiteit van Amsterdam. Het ITTA werkt met vernieuwende, praktijkgerichte concepten als geïntegreerde scholing, inhoudsgericht taalonderwijs en taalgericht vakonderwijs, gebaseerd op 15 jaar ervaring met taalleren in een praktijkgerichte context. Inlichtingen bij ITTA, telefoonnummer 020-5253844.

© De uitvoering van dit project is in handen van de organisaties Orbis en Rijnconsult. Inlichtingen via telefoonnummer 020-5911986.

beroepsopleidingen binnen ROC's vaak gescheiden van elkaar. Dit leidt tot het reeds genoemde stapelen van trajectonderdelen: eerst volgt de kandidaat een NT2-traject en vervolgens, ook bij het ROC, een beroepsopleiding. De dualiteit in de pilots van de Taskforce bestaat hieruit dat de kandidaat, naast het volgen van een cursus NT2, tegelijkertijd een beroepsopleiding volgt. Om dit mogelijk te maken zijn de NT2-opleiding en de beroepsopleiding geïntegreerd. Indien het ROC inschat dat de kandidaat voldoende bagage heeft om, naast dit duale traject, een stage te gaan lopen, zal het ROC, in nauw overleg met werkgevers, proberen dit te realiseren. Het streven is om de kandidaten het traject te laten verlaten met een beroepskwalificatie (en dus een voldoende beheersing van de Nederlandse taal). Deze pilot is in het najaar 2000 van start gegaan en loopt tot eind 2001. Inmiddels zijn de eerste kandidaten ingestroomd. Het betreft allen nieuwkomers. Naar verwachting zullen in totaal 250 tot 300 nieuwkomers tijdens de pilot in deze duale trajecten instromen.

Het tweede pilot-project³ voor nieuwkomers richt zich sterk op het betrekken van de vraagkant (werkgevers) bij het vinden van stage- en werkervaringsplaatsen alsook reguliere banen voor nieuwkomers die inmiddels voldoende Nederlands beheersen om te kunnen gaan werken, maar hun inburgeringsprogramma nog niet hebben afgerond. De nieuwkomer vervolgt zijn NT2-traject bij het ROC, en krijgt daarnaast een arbeidsplaats (éénjarig contract) bij een bedrijf. Tevens volgt hij, indien noodzakelijk, via dit bedrijf een beroepsopleiding. De kandidaten worden op hun werkplek begeleid door mentoren. Deze aanpak moet leiden tot een beroepsgekwalficeerde kandidaat voor de arbeidsmarkt. In deze pilot gaat het dus om de combinatie van het leren van Nederlands als Tweede taal (NT2) en werk (met soms als derde component in het traject de beroepsopleiding). Deze pilot wordt uitgevoerd in de vier grote steden en een aantal sectoren heeft inmiddels hun medewerking toegezegd (de bouw, de metaal, de schoonmaak). Ook deze pilot loopt tot eind 2001.

De derde pilot duale trajecten vindt plaats in afstemming tussen de Taskforce Inburgering, Ruim Baan voor Minderheden (RBvM)⁴ en de TNT PostGroep N.V. Deze grote onderneming organiseert, in samenwerking met de betreffende gemeenten en ROC's, op zes locaties in het land "in-house inburgeringsprogramma's" voor nieuwkomers. Naast dit "in-house inburgeringsprogramma" krijgen de deelnemers tevens een bedrijfsspecifieke functie-opleiding. Ook spant TPG zich in om de deelnemers twee maanden na aanvang van de "in-house inburgering" een arbeidsovereenkomst aan te bieden. Per locatie zullen tenminste 15 deelnemers meedoen. De deelnemers worden begeleid door mentoren uit het bedrijf. Mentoren en leidinggevend personeel krijgen vooraf een training interculturele vaardigheden. Hier is sprake van het uitvoeren van het inburgeringsprogramma, zoals gemeenten dit aanbieden aan nieuwkomers. Echter, deze inburgeringsprogramma's worden gegeven binnen TPG, waarbij het inburgeringsprogramma meteen gecombineerd wordt met

werk. Dit alles uiteraard binnen de kaders van de Wet Inburgering Nieuwkomers. Zo verzorgt het ROC het inburgeringsprogramma en zijn de gemeenten betrokken bij het project. TPG heeft in het kader van dit project een convenant gesloten met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid. Met dit convenant is aangesloten bij het Convenant Grote Bedrijven⁵.

Ook de Centra Vakopleiding hebben een initiatief ontwikkeld om trajecten aan inburgeraars aan te bieden die kwalificerend zijn of tenminste leiden naar kwalificerende opleidingen. Dat kan als vierde pilot worden aangeduid. Het Centrum Vakopleiding is een zeer geschikt instrument om de voorbereiding op de arbeidsmarkt ter hand te nemen en wel door de praktijkgerichte aanpak en de praktijksituatie die een levensechte imitatie van werkritme en werkomgeving nabootst. Daarnaast kent het Centrum Vakopleiding een flexibele instroom, zodat potentiële cursisten niet op een wachtlijst terecht komen en

⁴ Ruim Baan voor Minderheden is een (tijdelijke) projectorganisatie van de directie Arbeidsmarkt van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ter ondersteuning van de Raamconvenanten Grote Ondernemingen, om multi-cultureel personeelsbeleid te bevorderen (zie ook noot 5).

⁵ Dit Raamconvenant is in juni 2000 gesloten met 14 grote bedrijven in de profit sector met tenminste 500 werknemers. Bedrijven kunnen een eigen uitvoeringsconvenant aanmelden bij Ruim Baan voor Minderheden, telefoonnummer 070-3335055. Tevens is het mogelijk daar informatie over de verschillende uitvoeringsconvenanten aan te vragen, inclusief het 15e convenant dat met TPG is afgesloten.

aansluiting op andere trajecten, waaronder inburgeringstrajecten en NT-2-scholing op bijna elk gewenst moment mogelijk is. Bovendien heeft het Centrum Vakopleiding een breed en gevarieerd aanbod aan vakopleidingen.

Door samenwerking tussen ROC's en Centra Vakopleiding, wier dienstverlening zo naadloos op elkaar aansluiten, dat een combinatie van taalverwerving, beroepsoriëntatie en kwalificatie goed te leveren is, kan de totale opleidingscapaciteit voor de groep van inburgeraars worden vergroot. De Centra Vakopleiding willen dan ook met een aantal ROC's de samenwerking beproeven en wel op de volgende gebieden: administratie, bouw, metaal, informatica en detailhandel⁶.

Daarnaast kan men ook spreken over de combinatie van taalles met opvoedings- ondersteuning of sociale activering. Dit wordt in deze brochure verder buiten beschouwing gelaten.

Alhoewel de initiatieven zich tot nu toe voornamelijk richten op nieuwkomers, mag duidelijk zijn dat duale trajecten in feite voor iedere NT2-cursist ingezet kunnen worden, dus ook voor oudkomers. Oudkomers zijn diegenen, die vóór de inwerkingtreding van de Wet Inburgering Nieuwkomers (WIN) in september 1998 naar Nederland zijn gekomen. Onder hen zijn velen, die een onvoldoende taalbeheersing en/of opleiding en/of werkervaring hebben om voldoende in deze maatschappij te functioneren. De overheid heeft dit probleem onderkend en inmiddels, via een drietal regelingen⁷, extra middelen aan 54 gemeenten verstrekt om ook aan oudkomers zogenaamde inburgeringsprogramma's aan te bieden. In de Bijdrage-regelingen Oudkomers wordt aangeraden taal- en werktrajecten uit te voeren voor werklozen en er zijn inmiddels "good practices" van deze trajecten bekend⁸.

⑥ Inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij de adviseurs product-ontwikkeling van de Centra Vakopleiding, telefoonnummer 030-2487994/030-2487990.

⑦ De Regeling Sociale Integratie en Veiligheid (G25) en twee Bijdrage-regelingen Oudkomers (voor de G17 en de G12).

⑧ Zie "Nieuwe kansen voor oudkomers", een handreiking voor gemeenten. Opgesteld door FORUM, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling, in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

BINNEN WELKE KADERS KUNNEN DUALE TRAJECTEN DOOR BEDRIJVEN WORDEN UITGEVOERD?

Een bedrijf wil etnische minderheden aannemen en deze d.m.v een duaal traject kwalificeren, of een bedrijf wil reeds aanwezige werknemers met een etnische achtergrond een cursus Nederlands aanbieden. In beide gevallen gaat het om de combinatie van NT2 en werk.

NIUWKOMERS: als een bedrijf, net als TPG, nieuwkomers in dienst wil nemen, dan geldt het volgende: een nieuwkomer die bij een ROC NT2 leert in het kader van een inburgeringsprogramma, is verplicht dit programma af te maken. Indien een bedrijf een dergelijke nieuwkomer een arbeidsplek wil aanbieden (in welke vorm dan ook), maakt de nieuwkomer, naast het werk, het NT2-programma bij het ROC af. Dit betekent dat de nieuwkomer een bepaald aantal uren per week, buiten het bedrijf (nl. bij het ROC) zijn lessen Nederlands volgt. Het bedrijf heeft geen kosten voor deze opleiding, maar de nieuwkomer wordt wel

opgeschoold, wat de kans op uitval binnen het bedrijf verkleint.

Een bedrijf kan er, net als TPG, ook voor kiezen het inburgeringsprogramma voor nieuwkomers binnen het bedrijf te combineren met werk. Daarbij moet het bedrijf zich realiseren dat, indien het gaat om inburgering van nieuwkomers conform de Wet Inburgering Nieuwkomers, het zich dient te houden aan de kaders van deze wet. De gemeente, waar de nieuwkomer staat ingeschreven, dient het inburgeringsprogramma aan te laten bieden door het ROC. Dat betekent dat het bedrijf het ROC dient in te schakelen voor het verzorgen van het “in-house inburgeringsprogramma”, en dat het moet afstemmen met de betreffende gemeente. Wanneer de gemeente akkoord gaat met het project van het bedrijf, kan de gemeente de kosten van het inburgeringsprogramma, binnen de kaders van de WIN, betalen.

OUDKOMERS: ook bij deze groep gaat het bij duale trajecten om de combinatie van het leren van Nederlands en werk. De gemeenten,

Meer informatie is te verkrijgen bij ITTA, telefoonnummer 020-5253844.

die van de overheid middelen hebben gekregen om de inburgering van oudkomers te verzorgen, hoeven, in tegenstelling tot het beleid voor nieuwkomers, de NT2-cursussen voor oudkomers niet bij het ROC in te kopen.

Indien een bedrijf besluit om oudkomers in dienst te nemen en tegelijkertijd een taalcursus aan te bieden, geldt ook hier dat, voor het aanbieden van de taalcursus (in combinatie met werk), ieder instituut dat NT2-cursussen verzorgt ingeschakeld kan worden. De financiering hiervan komt dan voor rekening van het bedrijf. Omdat het gaat om de scholing van werkenden, is er voor bedrijven een aantal maatregelen, onder andere op fiscaal gebied, die voorzien in een tegemoetkoming van deze scholingskosten. Informatie hierover is te verkrijgen bij Ruim Baan voor Minderheden van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Het bedrijf kan zich uiteraard ook wenden tot één van de gemeenten die middelen hebben gekregen in het kader van de Bijdrage-

regelingen voor Oudkomers. Samen met de gemeente kan het bedrijf bekijken of het kandidaten uit de gemeentelijke oudkomersprojecten, die van de gemeente een NT2-traject aangeboden krijgen, een arbeidsplek kan aanbieden. In dat geval zal de gemeente de financiering voor het NT2-traject voor zijn rekening kunnen nemen.

Zowel voor nieuwkomers als voor oudkomers die willen gaan werken is, naast het leren van Nederlands als Tweede Taal, het leren van vaktaal van belang. Ten behoeve van bedrijven die dit willen aanbieden, heeft het Instituut voor Taalonderzoek en Taalonderwijs aan Anderstaligen (ITTA) branche-pakketten Nederlands op de Werkvloer ontwikkeld⁹.

Het bovenstaande maakt duidelijk dat er op het terrein van duale trajecten voor nieuwkomers en oudkomers veel mogelijk is voor bedrijven. De aanpak vereist echter afstemming met gemeenten en ROC's en een bedrijf moet inzicht moeten hebben in de verschillende financieringsstromen en de

mogelijkheden in de tegemoetkoming van bepaalde kosten. Bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is een aparte account manager aangesteld, die bedrijven adviseert en ondersteunt bij het opzetten van duale trajecten. Deze account manager is ondergebracht bij Ruim Baan voor Minderheden.

SCHOLING

Meer informatie is te verkrijgen bij:

Ruim Baan voor Minderheden,
telefoonnummer 070-3335055 /
faxnummer 070-3334051
www.RuimBaanvoorMinderheden.nl

Taskforce Inburgering,
telefoonnummer 070-3626122 /
faxnummer 070-3243676
www.taskforce-inburgering.nl

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties, directie Coördinatie
Integratiebeleid Minderheden,
telefoonnummer 070-4266298 /
faxnummer 070-4267638
www.minbzk.nl/ www.ministervanboxtel.nl

C O L O F O N

Mei 2001
Deze brochure is opgesteld in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ruim Baan voor Minderheden en de Taskforce Inburgering. Aan deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.

Nummer 21138

Vormgeving
Harry de Graaf / De Bink
Drukwerk
Drukkerij De Bink Leiden